

Lidköpings kommun
Rektorn vid Östbyskolan

Beslut för förskoleklass och grundskola

efter tillsyn i Östbyskolan
i Lidköpings kommun

Tillsyn i Östbyskolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Lidköpings kommun under vårterminen 2014. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Östbyskolan besöktes av Skolinspektionen den 23 januari och den 11 mars 2014.

Fakta om skolenheten

Östbyskolan är belägen strax utanför centrala Lidköping. Vid skolenheten finns 129 elever fördelat på förskoleklass och årskurserna 1-6. Vid skolan finns även ett fritidshem. Personalen är fördelad på tre arbetslag. Det finns nyanlända elever som är inskrivna vid Östbyskolan men som får sin undervisning i kommunens särskilda undervisningsgrupp "Internationella klassen" som är placerad vid Wennerbergsskolan. Östbyskolan leds av en rektor och en biträdande rektor.

Skolan har i en verksamhetsredogörelse redovisat lärarnas bedömning av elevernas kunskapsresultat i årskurserna 3 och 6 vid slutet av läsåret 2012/13. Där framgår att lärarna bedömde att alla elever i årskurs 3 nått kunskapskraven i de naturorienterande (no) och de samhällsorienterade ämnena (so). I ämnet svenska bedömdes 86 procent av eleverna ha nått kunskapskraven och i ämnet matematik var det 57 procent som, enligt lärarna, hade nått kunskapskraven. Av de elever som läste svenska som andraspråk i årskurs 3, hade alla nått kunskapskraven.

Offentlig statistik som avser andelen elever som nått kravnivån på samtliga delprov i respektive ämne för läsåret 2012/13 i årskurs 3 visar att det saknas uppgifter för ämnet svenska, och svenska som andraspråk eftersom uppgifterna baserats på färre än tio elever. Även i ämnet matematik saknas data.

I årskurs 6 bedömde lärarna att alla elever nått kunskapskraven, minst betyget E, i hemkunskap och modersmål. I övriga ämnen redovisar skolans rektor att lärare bedömt att nästan alla elever nått kunskapskraven förutom i engelska där 82 procent nådde kunskapskraven och i ämnena idrott och hälsa samt matematik där 88 procent bedömdes ha nått kunskapskraven. Av de elever som läser svenska som andraspråk nådde 89 procent kunskapskraven.

Offentlig statistik som avser andelen elever som nått kravnivån på samtliga delprov i respektive ämne i årskurs 6 läsåret 2012/13 fanns vid tillsynen inte att tillgå på grund av uppdatering i och med ny betygsskala. Statistiken från läsåret 2011/12 visar att 68 procent nått kravnivån i ämnet matematik, 75 procent i ämnet engelska och nästan 100 procent i ämnet svenska. I svenska som andraspråk saknas uppgifter eftersom resultaten baserats på färre än tio elever.

Helhetsbedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i verksamheten vid Östbyskolan som måste åtgärdas för att alla elever ska få den utbildning de enligt författningarna har rätt till.

Skolinspektionen bedömer att rektor i sitt pedagogiska ledarskap inte verkar tillräckligt för att utbildningen genomförs och utvecklas utifrån de nationella målen. Rektorn måste säkerställa att en samsyn kring skolans arbetssätt skapas och att alla lärare blir delaktiga i detta arbete. Skolinspektionens tillsyn visar att alla elever på Östbyskolan inte möter en individanpassad undervisning som ger dem möjligheter att nå så långt som möjligt. Rektorn måste, tillsammans med personal, skapa en tydlighet och samsyn kring skolans uppdrag och ta fram system och rutiner för hur de ska säkerställa en likvärdig utbildning för alla skolans elever.

Skolinspektionen bedömer även att rektorn måste utveckla det systematiska kvalitetsarbetet så att det omfattar kontinuerlig uppföljning och analys av såväl kunskapsresultat som alla skolans övergripande processer. Detta för att kunna ta reda på vilka arbetssätt och metoder som leder till goda resultat för eleverna och vidta lämpliga åtgärder för utveckling av utbildningen i syfte att öka måluppfyllelsen. Exempelvis behöver skolan utvärdera vad det är som gör att flertalet elever i årskurs 6 har fått betyget E i slutet av ht 2013, och finna orsaker till varför eleverna inte nått längre i sin kunskapsutveckling. Vidare måste rektorn identifiera hur lärares kunskap om betygsättning kan utvecklas för att säkerställa likvärdig betygssättning och rättssäkerheten för eleverna. I detta arbete bör även ingå att se över hur skolans personalkompetens nyttjas på bästa möjliga sätt utifrån författningarnas krav. Det systematiska kvalitetsarbetet ska även omfatta arbetet kring elever i behov av särskilt stöd.

Tillsynen har visat att det finns brister i skolans arbete med att utreda och ge särskilt stöd. Dokumentstudier gällande de elever som är i behov av särskilt stöd, varav vissa går i "Internationella klassen" visar att utredning inte alltid sker och att åtgärdsprogrammen inte alltid upprättas enligt författningarnas krav. Åtgärdsprogrammen behöver tydliggöra elevernas behov och de åtgärder som anges måste kopplas till behoven så att de blir utvärderingsbara. Dessutom finns det brister i beslut om placering i särskild undervisningsgrupp samt i beslut för anpassad studiegång. Eleverna i "Internationella klassen" får sin placering i den särskilda undervisningsgruppen direkt när de kommer till skolan och placeringen grundar sig på en kartläggning som inte närmare preciserar elevens behov. I arbetet med att förbättra arbetsprocesserna bör skolan se till att det särskilda stöd de ger sina elever som är placerade i "Internationella

klassen" grundar sig på det behov som framkommit av en allsidig utredning av elevens behov. Detta för att säkerställa att alla elever ges möjlighet att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling och sin personliga utveckling. Skolinspektionen vill framhålla vikten av att placeringen omprövas och utvärderas kontinuerligt eftersom långvarig placering medför risk att eleven upplever ett socialt utanförskap och inte når så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen kan, utifrån tillsynen, konstatera att skolan vidtagit åtgärder för att förbättra tryggheten och studieron. Skolan har identifierat bristande studiero i ett par av klasserna. Det är också viktigt att skolan kartlägger och följer upp studieron i övriga klasser. Inte minst på grund av att intervjuade elever påpekade att det var stökigt och oroligt i klassrummen. Likaså visar Skolinspektionens enkät som går ut till elever att en stor andel av eleverna inte var nöjda med studieron. Skolinspektionen pekar i denna tillsyn på områden som huvudmannen måste åtgärda för att förbättra elevernas måluppfyllelse. Mot denna bakgrund fattar Skolinspektionen följande beslut.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Lidköpings kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 30 september 2014 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Lidköpings kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Lärarna ska anpassa undervisningen efter elevers behov och förutsättningar.
- Lärarna ska ge elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling

Motivering

Enligt skollagen ska utbildningen främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. I utbildningen ska hänsyn tas till elevers olika behov. Elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möj-

ligt. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Enligt läroplanen ska lärarna ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Vidare ska läraren, enligt läroplanen, organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga. Läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar och erfarenheter.

Elever säger vid intervjun att lärarna inte alltid anpassar uppgifterna efter vad eleverna kan och är bra på. Intervjuade elever berättar att alla mestadels får samma uppgifter på lektionerna och att de måste göra den uppgiften först innan de kan få andra uppgifter. Det är oftast de elever som har svårt för något som får anpassade uppgifter berättar de. Ibland kan man få en extrauppgift om man blir klar snabbt säger ett par av eleverna, men det är inte alltid de uppgifterna är svårare. Det finns även elever som uppger att de ofta sitter på lektioner och tycker att de skulle kunna få svårare uppgifter.

Av Skolinspektionens enkät som pedagogisk personal svarat på inför tillsynen framgår att inte alla svarande anser att de har förutsättningar att anpassa undervisningen efter elevernas behov. Lärarna uppger vid intervjutillfället att det varierar i vilken omfattning de arbetar med individanpassning och de säger att det på skolan saknas en gemensam struktur för individanpassning och arbetet med att ge eleverna extra utmaningar. Lärarna berättar att de tycker att det är svårt att individanpassa undervisningen eftersom att eleverna befinner sig på så olika nivåer. Några av lärarna berättar att de försöker individanpassa i undervisningen men säger samtidigt att det inte görs i alla ämnen. De förklarar att de i första hand riktat in sig på ett sådant arbete i ämnena svenska, matematik och engelska. Enligt lärarna själva behöver de utveckla arbetet med individanpassning och utmaningar och de anser att de inte hinner anpassa materialet och uppgifterna både för de som behöver extra stöd och de som behöver extra utmaningar.

Elevhälsan uppger vid intervjun att de utifrån klassrumsobservationer sett att skolans lärare försöker att anpassa undervisningen och utmana eleverna. Vidare uppger de att de sett att lärarna inte alltid når alla de elever som behöver fler utmaningar.

Utredningen visar att lärarna inte alltid anpassar undervisningen efter varje elevs behov och att lärarna inte alltid ger elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling. Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

1 kap. 4 § och 3 kap. 3 § skollagen

Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter och En likvärdig utbildning samt 2.2 Övergripande mål och riktlinjer, Kunskaper

Grundläggande värden och inflytande**Bedömning**

Lidköpings kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Eleverna ska ha ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll

Motivering

Enligt skollagen ska elever ges inflytande över utbildningen. Informationen och formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Enligt läroplanen ska undervisningen bedrivas i demokratiska arbetsformer. Läraren ska svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad. Rektorn har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.

Elever på Östbyskolan säger vid intervjun att de inte känner till vad elevinflytande innebär och att de inte säkert vet om de har elevinflytande på skolan. Elever har vid intervjun svårt att ge exempel på hur de får vara med och påverka vad de ska arbeta med i skolan, och hur arbetet läggs upp. Ett par av eleverna säger att de vid enstaka tillfällen fått vara med och bestämma vad de ska arbeta med när de gjort klart sin uppgift. Som exempel nämner eleverna att de i ämnet matematik får välja på att spela matematikspel på läsplatta eller läsa bänkbok när de räknat klart dit de skulle. Elever berättar att de har fått bestämma redovisningsform någon gång och att de fått vara med och rätta sina uppgifter vid enstaka tillfällen.

Av Skolinspektionens enkät framgår att flertalet lärare uppgett att eleverna inte är med och påverkar undervisningens innehåll. Vid intervjun med lärare berättar de att det inte finns en gemensam syn på hur de ska ge eleverna inflytande och hur inflytandet ska öka med stigande ålder. Lärarna uppger att de arbetar olika mycket med att ge eleverna inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer. Vid intervjun säger en del lärare att de bjuder in eleverna till att bestämma vissa delar medan en del av lärarna uppger att de bestämmer allt, för att få en så trygg och lugn arbetsmiljö som möjligt.

I den verksamhetsredogörelse som rektorn skickat till Skolinspektionen inför tillsynen skriver rektorn att skolans lärare inte alltid ger alla elever inflytande. Vid intervjutillfället förklarar rektorn att många lärare har bedömt att det inte är så lätt att ge alla elever inflytande då vissa elever behöver trygghet i form av ordning på lektionerna. Rektorn beskriver att elevers påverkan på undervisningen mest handlar om redovisningsformer och att inflytande delvis ges på elevens val. Rektorn säger vidare att skolan behöver utveckla sitt arbete med elevinflytande och att det saknas en gemensam struktur för elevinflytande i undervisningen på skolenheten.

Utredningen visar att alla lärare inte ger eleverna ett reellt inflytande på arbets sätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Vidare visar utredningen att skolan saknar en gemensam planering och arbetssätt för att ge eleverna inflytande. Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

4 kap. 9 § skollagen,

Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter samt 2.3 Övergripande mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Trygghet och studiero

Bedömning

Lidköpings kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Det ska finnas en plan mot kränkande behandling som anger de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling det aktuella året samt innehåller en redogörelse för hur föregående års åtgärder har genomförts

Motivering

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet. Vidare ska, enligt skollagen, huvudmannen se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande

året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Skolans plan mot diskriminering och kränkande behandling, för läsåret 2013/14, har tagits fram genom att skolan genomfört olika sorters kartläggningar och identifierat vilka platser på skolan som är riskområden. Planen saknar dock i vissa fall konkreta åtgärder för att komma till rätta med de konstaterade riskområdena. Istället finns generella beskrivningar av hur skolan ska arbeta. Som exempel skriver skolan att deras insatser är: "De platser som av vissa elever upplevs som otrygga ska de vuxna vara extra uppmärksamma på". I planen står det att förra årets plan har utvärderats och att resultatet finns i resultatuppföljningen, dock framgår inte av planen hur förra årets åtgärder genomförts.

Utredningen visar att skolans plan mot kränkande behandling inte följer författningarnas krav eftersom att planen i vissa fall saknar konkreta åtgärder för att komma till rätta med de konstaterade riskområdena. Vidare visar utredningen att det inte beskrivs hur förra årets åtgärder genomförts. Huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

6 kap. 8 § skollagen

Särskilt stöd

Bedömning

Lidköpings kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Rektor ska se till att behovet av särskilt stöd skyndsamt utreds
- Åtgärdsprogram ska beslutas av rektorn och där ska anges vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas
- Åtgärdsprogrammet ska följas upp och insatserna utvärderas löpande
- Rektor ska fatta beslut om särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång enligt författningarnas krav
- Skolan ska ge studiehandledning på modersmålet till elever som har behov av det i den omfattningen som utredning visat att elev har behov av

Motivering*Skyndsamt utredning*

Av skollagen framgår att om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska detta anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation.

Av intervjuer med lärare, representanter från elevhälsan och rektorn framkommer att skolan har rutin för hur de ska gå till väga då det befaras att elev inte kommer att nå kunskapskraven och eventuellt är i behov av särskilt stöd. De uppger att; vid oro för att elev inte ska nå kunskapskraven eller på något annat vis visar sig vara behov av särskilt stöd lämnas en skriftlig förhandsbedömning av den som uppmärksammat eleven till rektorn. Rektor och elevhälsoteamet går tillsammans med uppgiftslämnaren igenom förhandsbedömningen och lösningar diskuteras fram. Rektorn fattar beslut om utredning som genomförs av berörda pedagoger i samverkan med elevhälsoteamet om så behövs. Därefter fattar rektor beslut om åtgärdsprogram ska upprättas eller ej. Både rektorn och elevhälsan uppger att utredning mestadels sker skyndsamt. Enligt elevhälsans representanter kan utredning ta längre tid om det handlar om att en allsidig utredning behövs. Det är tillgången på elevhälsans alla kompetenser som styr hur lång tid det kan ta, menar elevhälsan. De uppger att det vid allsidiga utredningar kan ta ca sex månader för att få psykolog och fyra till fem månader för skolläkare att göra sina bedömningar/utredningar. De säger att det kan ta ett år och att det i vissa fall har tagit två år.

Av dokumentstudier kring de elever som går på Östbyskolan framgår att det i vissa fall har tagit upp till två månader från det att en anmälan om eventuellt behov av särskilt stöd inkommit till rektorn till dess att utredning startat. Exempel finns då oro om elev lämnades till rektorn i början av december 2013 och där utredning sedan gjordes i början av mars 2014. Det framgår också av dokumentstudier att det finns elever på skolan som hade F i betyg från höstterminen 2013 där skolan inte har utrett elevens behov av särskilt stöd.

I Lidköpings kommun får elever som är nyanlända till Sverige en skolplacering utifrån de upptagningsområden som fastställts i kommunen. Därefter fattar rektor vid den mottagande skolan beslut om placering i en kommungemensam särskild undervisningsgrupp. I Lidköpings kommun benämns denna särskilda undervisningsgrupp som "Internationella klassen". "Internationella klassen" har sina lokaler vid Wennerbergsskolan. Enligt kommunens riktlinjer är det rektorn vid den mottagande skolan som har ansvar för elevens utbildning. Några av eleverna i "Internationella klassen" har Östbyskolan som sin skoltillhörig-

het. Rektorn vid Östbyskolan har förutom beslut om placering i särskild undervisningsgrupp även fattat beslut om åtgärdsprogram för dessa elever.

Huvudmannen har inför Skolinspektionens tillsyn ombetts att ge in all dokumentation som finns upprättat rörande eleverna i "Internationella klassen". Av dessa dokument framgår inte att skolan kartlagt dessa elevers tidigare skolbakgrund innan de upprättat åtgärdsprogram och beslut om särskild undervisningsgrupp. I dokumenten anges endast att eleven har behov av att lära sig svenska och att kartläggning av elevens individuella, grupperingens och organiserings förutsättningar och behov ska ske vid ett inskrivningssamtal med eleven och dennes vårdnadshavare. Vad som avhandlats vid dessa samtal har dock inte dokumenterats.

Rektorn uppger att det är beslutat centralt att de nyanlända eleverna ska placeras i "Internationella klassen" och att det inte görs någon mer ingående utredning av elevernas behov inför upprättande av åtgärdsprogram och placeringen i den särskilda undervisningsgruppen. Rektorn säger att eleverna i den särskilda undervisningsgruppen "Internationella klassen" får sin placering i den direkt när de kommer och att de går där i ca ett till ett och ett halvt år innan de helt går i en ordinarie klass på hemskolan. Hon uppger också att det inte finns någon mer dokumentation som avser kartläggning och utredning inför upprättande av åtgärdsprogram och placeringsbeslutet än den Skolinspektionen tagit del av.

Utredningen visar att rektorn inte alltid ser till att elevers behov av särskilt stöd utreds. I de fall utredningar görs sker det inte alltid skyndsamt. Det finns vidare exempel på elevärenden där utredningen tagit alltför lång tid. Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Åtgärdsprogram

Av skollagen framgår att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn.

Rektor säger i intervjun att de åtgärdsprogrammen som upprättats på skolan inte uppfyller skollagens krav och att skolan behöver arbeta med att förbättra dem.

De åtgärdsprogram Skolinspektionen tagit del av visar att flertalet av programmen inte anger elevens behov. Det går därmed inte att utläsa om de angivna målen är relevanta i förhållande till behoven. Målen i sig är i flera fall

även allmänt beskrivna och därmed svåra att följa upp och utvärdera. Exempel finns på program där det enda mål som anges är att eleven ska nå "målen i åk 3". Exempel finns också på program som upprättats vårterminen 2014 baserade på utredningar som gjorts redan 2012. Av dokumentstudier och av intervjun med rektorn framgår att de åtgärder som skrivs in i de åtgärdsprogram som avser elever i "Internationella klassen" är identiska oavsett elevens behov. Rektorn säger i intervju att de använder sig av generella skrivningar som är lika för alla i kommunen när de skriver in åtgärder i åtgärdsprogram för elever som placeras i "Internationella klassen".

Vidare förekommer, i flertalet åtgärdsprogram, åtgärder som inte går att koppla till de mål som beskrivits. De åtgärder som finns beskrivna är ospecificerade, som exempel finns program där åtgärden är; "sitta bredvid kamrater som kan stötta" och "eleven ska ha anpassat material". Det framgår inte heller hur dessa åtgärder ska möta elevens behov. Vidare uppger rektorn i intervjun att skolan brister i kontinuerlig uppföljning och utvärdering av åtgärdsprogrammen och säger att de måste se till att programmen har kortare uppföljningsperioder. Dokumentstudier visar att flertalet av programmen saknar datum för uppföljning och utvärdering och en tydlig ansvarsfördelning för att åtgärderna genomförs och följs upp. Det finns exempel på åtgärdsprogram som upprättats oktober 2012 och som inte utvärderats förrän i januari 2014. Exempel finns även på åtgärdsprogram som upprättades vårterminen 2012 där åtgärderna fortfarande inte följts upp och utvärderats.

Utredningen visar att åtgärdsprogrammen som är utarbetade vid skolan inte är utformade enligt författningarnas krav eftersom elevens behov inte anges och således framgår inte heller om de mål som ska uppnås och de åtgärder som ska vidtas är relevanta i förhållande till elevens behov. Då åtgärderna inte heller i alla fall är konkreta så är de inte heller utvärderingsbara. En del åtgärdsprogram innehåller inte datum för uppföljning och utvärdering och det framgår inte alltid vem som ansvarar för att åtgärderna genomförs. Vidare framgår att skolan inte alltid följer upp och utvärderar vilka effekter åtgärderna har på elevens kunskapsutveckling med tillräckligt korta tidsintervall. Verksamheten uppfyller därmed inte kraven och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång

Enligt skollagen får ett beslut om åtgärdsprogram, om det finns särskilda skäl, innebära att särskilt stöd ska ges enskilt eller i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till. Om det särskilda stödet för en elev i grundskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad stu-

diegång). Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen.

Som tidigare framkommit av detta beslut finns det nyanlända elever som tillhör Östbyskolans skolenhet som går i kommunens särskilda undervisningsgrupp "Internationella klassen", som är belägen vid en annan skolenhet. Rektorn säger att hon fattat beslut om särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång för de elever som tillhör Östbyskolan och som är placerade i "Internationella klassen". Skolinspektionen har tagit del av dessa beslut. Skälen till varför beslut om placering i särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång fattats beskrivs inte.

Av besluten om anpassad studiegång framgår inte anpassningens omfattning, varken avseende tid eller ämnen. Skolan hänvisar i beslutet till elevens åtgärdsprogram. Av åtgärdsprogrammet går det endast att utläsa att eleven ska uppnå nybörjarnivå i svenska som andraspråk och få introduktion i de flesta skolämnena (ej engelska, språkval, elevens val) men inte i hur stor omfattning. Rektorn berättar att det alltid beslutas om anpassad studiegång för de elever som går i "Internationella klassen". Samtliga dessa elever har samma avvikelser från utbildningen.

Utredningen visar att rektorn inte fattar beslut om placering i särskild undervisningsgrupp samt om anpassad studiegång i enlighet med författningarnas krav. Besluten utgår inte från de enskilda elevernas behov och skälen för placering eftersom skälen för placering i särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång inte framgår. Vidare framgår inte omfattningen av anpassningen. Det framgår inte heller om placeringen i förberedelseklassen regelbundet omprövas. Skolinspektionen vill här lyfta fram att rektorn bör säkerställa att då särskilt stöd sätts in ska det i första hand ges i den gemenskap eller i den gruppering där eleven vanligtvis ingår. Skolinspektionen vill även understryka att då beslut om anpassad studiegång och placering i särskild undervisningsgrupp fattas måste skolan alltid utgå från den enskilda individens behov och förutsättningar. Skolverkets allmänna råd och kommentarer för utbildning av nyanlända elever (SKOLFS 2009:15) anger bland annat att det viktiga är att den nyanlända eleven inte slentrianmässigt placeras i klass eller grupp utan att det görs en individuell bedömning utifrån vad som är bäst för just henne/honom. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Studiehandledning på modersmålet

Enligt skolförordningen ska en elev få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det.

Enligt dokumentstudier av de åtgärdsprogram som avser elever i "Internationella klassen" och intervjuer med lärare ges alla nyanlända elever studiehandledning om 60 minuter per vecka. Detta sker, enligt lärare och rektorn, utan att skolan utrett omfattningen av elevens behov av studiehandledning. Lärare uppger i intervju att det finns elever på skolan som har behov av mer studiehandledning än det de får. Rektorn säger i intervju att alla nyanlända elever ges studiehandledning på modersmålet i lika stor omfattning, det vill säga 60 min, oavsett behov och att detta är beslutat centralt i kommunen.

Utredningen visar att studiehandledning på modersmålet inte erbjuds eleverna utifrån deras behov. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

3 kap. 8–12 §§ skollagen

5 kap. 4 § skolförordningen

Lgr 11 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Bedömning och betygssättning**Bedömning**

Lidköpings kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Bedömning och betygssättning.

- Rektorn ska se till att lärarna är väl förtrogna med regelverket som gäller för betygssättning
- I de individuella utvecklingsplanerna ska det framgå vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt

Motivering

Enligt skollagen ska rektorn se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar. Vidare ska, enligt läroplanen, läraren vid betygssättningen utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper. Enligt skollagen ska läraren i årskurs 1–5 en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig individuell utvecklingsplan sammanfatta vilka

insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Skolinspektionen har inför tillsynen studerat skolans betygskatalog. Av den framgår att flertalet av skolans elever i årskurs 6 fått betyg E i flera ämnen höstterminen 2013. Lärare säger att anledningen till att betyget E förekommer i så stor utsträckning är för att de inte kan sätta annat betyg efter höstterminen eftersom eleverna inte hunnit igenom alla kunskapskraven än. Vidare säger lärarna att eleverna kommer kunna få möjlighet till andra betyg till våren eftersom att de då kommer att ha jobbat med fler områden. En del lärare säger vid intervju att de upplever att de inte har den kunskap de behöver för att kunna sätta betyg på grund av att de sätter betyg i ämnen som de inte har utbildning i. Lärarna berättar också att inte alla lärare fått utbildning inom betyg och bedömning. Exempelvis finns det betygsättande lärare som säger att utbildning inte har erbjudits trots att de uppgett att de har behov av det. Enligt lärarna har det inte förts några diskussioner på skolnivå om betygsättning.

Vid intervjun med rektorn granskar Skolinspektionen betygskatalogen tillsammans med rektorn för att få svar på varför de flesta eleverna på skolan fått betyg E i de flesta ämnena. Rektorn säger då att hon inte sett att E dominerade vid betyg utfallet höstterminen 2013. Hon uppger att det måste vara en signal på att de anpassar sig efter E-nivå eller att lärarna inte är förtrogna med betygsättning. Rektorn berättar att hon är medveten om att det finns lärare som inte är så insatta och kunniga i betygsättning. Rektorn säger att de på enheten inte haft några träffar som hon deltagit i för att specifikt prata betygsättning. Hon uppger att hon gett lärare tid och uppmuntrat dem att föra diskussioner om betyg och bedömning och hon säger att hon hoppas på att lärare diskuterar betygsättning.

Vid Skolinspektionens besök framgick att skolan var mitt i ett arbete med att byta mall för de individuella utvecklingsplanerna. Skolinspektionen har under tillsynen tagit del av ett antal av skolans nya individuella utvecklingsplaner. Dokumentstudier visar att skolan inte alltid beskrivit vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt. Rektorn och lärare säger i intervju att det pågår ett utvecklingsarbete av de individuella utvecklingsplanerna.

Utredningen visar att rektorn inte sett till att lärarna är väl förtrogna med regelverket som gäller vid betygssättning samt att inte alla lärare sätter betyg enligt författningarnas krav. Skolinspektionen vill i sammanhanget påpeka att i terminsbetyget ska bedömningen av elevens kunskaper göras mot de delar av kunskapskraven som rör det som undervisningen, den aktuella terminen, har behandlat. Det kan betyda att vissa delar av kunskapskraven inte tas med i bedömningen. Elevens kunskaper ska prövas mot hela betygsskalan vid varje

betygstillfälle. Vidare visar utredningen att rektorn inte har säkerställt att alla lärare är förtroga med regelverket för betygsättning. Utredningen visar också att de individuella utvecklingsplanerna inte alltid beskriver vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen förläggs att avhjälpa bristen.

Författning

3 kap. 14 § skollagen

10 kap. 13 § skollagen

Lgr 11 2.7 Övergripande mål och riktlinjer, Bedömning och betyg

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Lidköpings kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Rektorn ska ansvara för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen
- Rektor ska ta ansvar för att kvalitetsarbetet är dokumenterat

Motivering

Enligt skollagen ansvarar rektorn för att det genomförs ett kvalitetsarbete på skolenhetsnivå som består i att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Kvalitetsarbetet ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras. Enligt läroplanen har rektorn ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

I verksamhetsredogörelsen redovisar rektorn en sammanställning av elevernas kunskapsresultat för år 3 och 6. Vidare beskriver rektorn att det kontinuerliga uppföljnings- och utvärderingsarbetet på skolan utgår från en årsklocka som beskriver när skolans arbetsprocesser och utvecklingsområden så kallade "fokusområden" ska följas upp. Vidare framgår att skolans kontinuerliga uppföljningsarbete sammanställs i en resultatuppföljning.

Lärarna uppger i intervju att de bedriver ett kontinuerligt uppföljningsarbete och att deras "fokusområden" följs upp en gång i månaden. Dock framgår av lärarna att de inte analyserat elevernas kunskapsresultat på skolnivå och att det saknas strukturer på skolan för hur de kontinuerligt ska följa upp skolans arbetsprocesser med elevinflytande och värdegrundsarbetet. Elevhälsan och lärare säger vid intervju att skolan följer upp särskilt stöd på individnivå och att det dokumenteras i åtgärdsprogram. Enligt elevhälsan diskuteras det övergripande arbetet med särskilt stöd inom elevhälsan och på "EHT" (elevhälsomöten). Dock uppger de att det inte sker någon utvärdering och analys av särskilt stöd på skolnivå.

Rektor uppger att några analyser på skolnivå av kunskapsresultaten från höstterminen 2013 och övriga arbetsprocesser inte gjorts i annan utsträckning än det som redovisats i den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av.

Dokumentstudier av skolans dokumenterade kvalitetsarbete visar att skolan inte följt upp sina övergripande arbetsprocesser för särskilt stöd. Vidare visar dokumentstudier att det generellt saknas analyser av varför skolan når de resultat de gör. Detta både beträffande kunskapsresultaten och arbetet med trygghet och studiero, elevinflytande och värdegrundsarbetet. Skolan har inte heller analyserat resultaten i förhållande till de nationella målen. Därmed saknas också en redovisning av vilka åtgärder skolan avser att vidta för en ökad måluppfyllelse. I de fall skolan har skrivit en analys är det oftast i form av en beskrivning av vad man arbetat med och konstateranden av vad som fungerat bra. Reflekterande analys och redogörelse för varför de nått de resultat de gjort saknas. Exempel finns där skolan som analys av måluppfyllelsen i årskurs 3 skriver; "Alla elever har fått arbeta med svenska/SVA i små grupper, vilket gett dem goda förutsättningar att lyckas", "Vår analys av de låga resultaten i matte är att det är en orolig grupp".

Utredningen visar att rektorn inte, i tillräcklig utsträckning, tar ansvar för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete bestående av planering, uppföljning och utveckling av utbildningen. Skolan brister i att följa upp arbetet med särskilt stöd på skolnivå. Analyser av elevernas kunskapsresultat, särskilt stöd, arbetet med elevinflytande och värdegrundsarbete på skolnivå saknas. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

4 kap. 4-6 §§ skollagen

Lgr 11, 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Personalkompetens**Bedömning**

Lidköpings kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Personalkompetens.

- Endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning ska bedriva undervisningen.

Motivering

Enligt skollagen får endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning bedriva undervisningen. Om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller nämnda krav eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna, får en annan lärare bedriva undervisningen, under vissa förutsättningar.

I skolans tjänstefördelning redovisar rektorn för vilka ämnen skolans lärare undervisar i och vilka ämnen de har lärarlegitimation för. Vid en genomgång av skolans tjänstefördelning framgår att skolan använder sig av legitimerade lärare som undervisar i ämnen som inte omfattas av legitimationen. Det innebär till exempel att det finns elever som får undervisning i engelska och samhällsorienterade ämnen av en legitimerad lärare som inte har behörighet att undervisa i dessa ämnen. I intervjun med lärare och med rektorn säger de att legitimerade lärare används för att undervisa i ämnen som de inte har legitimation att undervisa i. Vid intervjutillfället med lärare säger de att de flesta undervisar i något ämne de inte har behörighet att undervisa i enligt deras legitimation. I rektorns redovisning framkommer att det finns lärare på skolan som kan tillgodose kravet på behörighet i flera av de ämnen som skolan idag använder lärare till som inte har legitimation. Rektorn har uppgett att skälet för detta är att skapa en grundtrygghet och kontinuitet för eleverna.

Utredningen visar att lärarkompetensen vid skolenheten inte till fullo används utifrån lärarnas behörighet och legitimation. Skolan använder i vissa fall legitimerade lärare för undervisning som de inte har behörighet för, trots att det finns lärare med rätt behörighet att tillgå och att det inte finns några andra särskilda skäl med hänsyn till eleverna. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

2 kap. 13 och 18 §§ skollagen

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro**Bedömning**

Lidköpings kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

- Elevhälsan ska arbeta förebyggande och hälsofrämjande

Motivering

Enligt skollagen ska det för eleverna i förskoleklassen och grundskolan finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

Elevhälsan som är knuten till skolan består av skolsköterska, specialpedagog och kurator. Läkare och psykolog bjuds in vid enstaka tillfällen och kan konsulteras vid behov. Rektorn uppger att elevhälsan och rektorn träffas två timmar per vecka träffas och har så kallat elevhälsomöte. Vid behov bokas fler elevhälsomöten in uppger rektorn.

Vid intervjuer med elevhälsan och rektorn framkommer att skolan inte har en skolpsykolog som alltid medverkar vid skolans elevhälsomöten. I verksamhetsredogörelsen och av intervjuer med elevhälsans representanter och rektorn framkommer att skolpsykolog deltar med viss regelbundenhet på elevhälsomöten och bjuds in för att ge råd och vägledning i vissa elevärenden. Rektor säger att skolpsykologen inte heller är involverad i något hälsofrämjande och förebyggande arbete på skolan.

Vid intervjun beskriver elevhälsan att de inte, inom sin arbetstid på skolan, kan bedriva något främjande och förebyggande elevhälsoarbete. De beskriver att de har sina grunduppdrag som först och främst ska genomföras. Som exempel ges att skolsköterskan har sitt basprogram och att specialpedagogen får i en del fall uppdrag att hjälpa till vid åtgärdsprogram och klassrumsobservationer. Vidare beskriver elevhälsan att kuratorn får, då det behövs, specifika uppgifter från rektorn som exempelvis att genomföra samtal med klasser. Utöver enskilda uppdrag går elevhälsans tid till elevhälsomöten och diskussioner kring enskilda individer berättar elevhälsan. De uppger att de inte heller, på eget initiativ, bedriver främjande och förebyggande insatser även om de skulle vilja det på grund av tidsbrist. Vid intervjun med rektorn säger rektorn att elevhälsan behöver arbeta mer förebyggande och främjande och att det inte ryms i deras uppdrag så som det är i dagsläget.

Utredningen visar att elevhälsan inte bedriver ett förebyggande och hälsofrämjande arbete. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

2 kap. 25 § skollagen

I ärendets slutliga handläggning har jurist Charlotte Fagher deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Magnus Haglund
Beslutsfattare

Caroline Klintenberg
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.